

A profitot Orbánnál úgy hívják: hatalom

Dávid Ferencsel beszélget Czene Gábor

Szociális érzékenység nélkül kár belezdeni a kormányzásba – összegezte az elmúlt tizenkét év tapasztalatait Dávid Ferenc, a Demokratikus Koalíció gazdasági szakértője és parlamenti képviselője. Elmondása szerint egy átlagos parasztasszony logikájával gondolkodik, a bevételekhez igazítja a kiadásokat. Magyarországon – hangsúlyozta – úgy kell szociálisan igazságosabb világot teremteni, hogy közben ne dőljön be a gazdaság, és ne álljon feje a költségvetés.

– Sok éven át a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének (VOSZ) főtitkára volt, nyugdíjba vonulását követően váltott pályát. Jelenleg a Demokratikus Koalíció (DK) gazdasági szakértője, a párt országgyűlési képviselője, a parlament gazdasági bizottságának alelnöke. Eddig azt kapta a politikától, amire számított?

– Tizenkét évig dolgoztam Demján Sándor mellett. Nem nyugdíjba mentem a VOSZ-tól, hanem – miután Demján elnök úr elhunyt – úgy ítélt meg, hogy azt a fajta klaszszikus, markáns, szókimondó érdekképviseletet, ami addig jellemezte a vállalkozók szövetségét, nem lehet folytatni. 2018-ban vagyunk, a parlamenti választás környékén. Demján Sándor március 26-án halt meg, április 8-án volt a választás. Az eredményt ismerjük. Úgy éreztem, hogy a VOSZ főtitkáraként nekem nincs tovább. Elköszöntem a szövetségtől,

akkor egy évvel voltam nyugdíj előtt. 2019 tavaszán mentem nyugdíjba, ősszel keresett meg a DK, hogy legyek a gazdasági szakértőjük. Részt vettem a program írásában, a munkaügyi kabinetben, a gazdasági kabinet előkészítésében is. A sors úgy hozta, hogy a közös ellenzéki listán a 28. helyre kerültem, ami befutó hely volt.

És hogy mit kaptam a politikától? Nem nehéz kiszámolni, hogy 67 évesen lettem parlamenti képviselő... Nem állítom, hogy rossz érzés, de számomra ez egy teljesen más világ. Teljesen új világ. Nem ehhez szoktam. Pedig a korábbi munkám folytán az ellenzéki közösségből már sokakat ismertem. Szerencsém van, mert én a kormányzati oldalról is sokakat ismerek, hiszen már a VOSZ előtt is az érdekegyeztetésben dolgoztam. Gyakran bejártam a Parlamentbe is. Olyan problémáim tehát nincsenek, hogy egyik vagy másik oldalon nem ismerem a politikai szereplőket.

A szakmámból eredően egész életemben közéleti és gazdasági ember voltam. Bár most nyilvánvalóan van egyfajta politikai elkötelezettségem, amit komolyan is veszek, mindig a szakmai szemüvegem volt az erősebb. Na, az a szakmaiság, amit a kormányzó pártok kínálnak, minden képzelet alulmúl. Tisztában voltam azzal, hogy fideszes kétharmad van, tisztában voltam azzal is, hogy – ha szabad így fogalmaznom – „le fognak

nyomni” minket, de arra nem számítottam, hogy ez mindenféle előzetes vita nélkül történik majd. Már a gazdasági bizottság ülésein is lehetett érezni, hogy az ember elmondhatja ugyan a véleményét, de érdemi szakmai vitára nincs lehetőség.

– *Tényleg meglepődött?*

– Igen. Az Országos Érdekegyeztető Tanácsban az alakulásától kezdve nagyon sokat dolgoztam. Azért ott 2010-ig kemény viták folytak, és bizony előfordult, hogy sikerült viszszalépésre kényszeríteni az akkori kormányt. Elfogadták az érveinket. Hetekig vitattunk költségvetést, adót, bért és egyéb kérdéseket. 2010 után a Fidesz megszüntette az érdekegyeztető tanácsot, helyette létrehozott egy konzultációs fórumot a versenyszféra és a kormány között. 2018-ig abban is benne voltam. Bár mennyire is kiherélték az érdekegyeztetést, még ezen a fórumon is elhangoztak észérvek oda és vissza. Létezett vitakultúra. Ha tudtuk is, hogy ki az erősebb, odafigyeltek arra, mit mondunk. Most az Országgyűlésben: zéró. Már a korábbiakkal se voltam megelégedve, de az, ami jelenleg parlamenti munka címén folyik – csak ismételni tudom magam – minden képzeletet alulmúl.

A globális minimumadóról szóló vita például úgy zajlott, hogy egyik nap délután fél háromra összerántották a gazdasági bizottságot, másnap reggel pedig a fideszes parlamenti többség már meg is szavazta, hogy elutasítja a javaslatot. Ugyanezt csinálták a kata eltörlésével is (kisadózó vállalkozások tételes adója – a szerk.). Át se tudtuk beszélni. A mélypontot a nyári időszakban éreztem, amikor a kormánypárti képvi-

selők már legszívesebben strandra mentek volna. Azzal se tisztelték meg az ellenzéket, hogy reagáljanak valamit arra, amit mondunk, hanem csak szavaztattak.

Nincs egy normális előterjesztés, sorozatban fércmunkákat nyújtanak be. Mindnyájan látjuk, hogyan és hányszor kell hozzányúlni már elfogadott jogszabályokhoz. Megmondom őszintén, nem hittem volna, hogy szakmai szempontból ennyire alacsony színvonalat produkál a törvényhozás. És erről nem az ellenzék tehet. Minden indítványunkat lesöprik. Séróból, gyomorból megy a dolog. Nekem ez rendkívül szokatlan. A naivitásomat bizonyítja, hogy azt gondoltam, lesznek viták, talán majd éppen nekem sikerül becsempészni a szakmaiságot a parlamenti munkába. Ma már el kell ismernem, hogy nagy energiákat ebbe már nem érdemes befektetni. A parlamenti munkát ennek ellenére nem szabad elengedni, példát kell mutatni. Lezártam egy aktív életpályát, és országgyűlési képviselőként reaktíválhattam magam. Érdekel, ezt még sose csináltam. Most is hiszem, hogy lehet értelmesen dolgozni, de ennek a parlament és a kormányzó párt nem adja meg a minimális esélyét sem.

– *Nem értem. Akkor hogyan lehet értelmesen dolgozni?*

– Annak van értelme, azért kell naprakészen kondicionálnunk magunkat – változatlanul szakmai kérdésekről beszélek –, hogy az Országgyűlésben a körülmények dacára is elmondjuk a karakteres álláspontunkat. A médiába is csak így lehet bekerülni. Nem szabad feladni a szakmaiságot, már csak azért sem,

mert különben az ember agya eltompul. És akkor mi lesz, ha egyszer majd mi fogunk kormányozni? Bence kell maradni a vérkeringésben. Minden lehetőséget ki kell használni, azt az illúziót viszont felejtjük el, hogy ezzel a politikai ellenféllel szemben élni lehet a meggyőzés erejével. Borzasztó rossz érzés, de egyre inkább megszokom.

– *Említette, hogy sok kormányzati szereplőt ismer. Ellenzéki parlamenti képviselőként milyen a viszonya velük?*

– Elegáns három lépés távolságot tartunk egymástól. Varga Mihály pénzügyminisztert 1998 óta ismerem. Lázár János, aki most építési és beruházási miniszter, vagy például Sziijártó Péter külügyminiszter rendszeres fellépők voltak VOSZ-rendezvényeken. A korosabb államtitkárok közül is sokakat ismerek. Persze, ha találkozunk, akkor kezdet fogunk egymással, de beszélgetni már nem ülünk le. Ilyen beszélgetéseket egyébként a parlamenti büfében se látok. Ha a sok-sok gazdasági ballépésen túl a Fidesz nagy hibát elkövetett, akkor azt minősítem annak, hogy ezeket a szálakat szétszakította. Nincs becsülete a szakmai vitáknak, nem állunk szóba egymással. A Fidesz komoly munkát fektetett abba 2010 óta, hogy így legyen. A kormány álkamarákat hoz létre, az igazi érdekképviselletekkel nem egyeztet. A Parragh László vezette Magyar Kereskedelmi és Iparkamara nem szolgálja a vállalkozók érdekeit, a kormány mégis csak vele tárgyal. A szakszervezetek gyakorlatilag a nullára le vannak írva. Nem kizárólag a sztrájkjog csorbítására gondolok, hanem például arra, hogy a pedagó-

gusok szakszervezeteit nem engedik be a saját minisztériumukba.

– *Nincs is saját minisztériumuk.*

– Ez meg a másik. Bár én a versenyszférából jöttem, mindig azt mondtam, hogy az államnak két területen van megkerülhetetlen szerepe: az oktatásban és az egészségügyben. Na, ennek a kettőnek nincs minisztériuma. Gazdasági minisztériumból viszont legalább öt van. Akár örülhetnék is ennek, csak éppen könnyen lehet, hogy elég lenne belőlük kettő. Tőlem talán furcsán hangzik, de a szociális ágazat képviselőjét is nagyon hiányolom, egy szociális és egészségügyi tárcának mindenképpen helye lenne a kormányzati struktúrában.

– *Öntől idézek: a kormány cserben hagyja az időseket, a családosokat és a rászorulókat, válságban nem oligarchákra és luxusberuházásokra kellene költeni, hanem a szociális támogatások emelésére. Demján Sándor közvetlen munkatársaként a másik oldalról, a tőke világából érkezett. Miért kellene elhinnünk, hogy szívében viseli a „bérből és fizetésből” élők, a szegények, a perifériára szorítottak helyzetét?*

– Természetesen az ember szociálisan érzékeny.

– *Ez egyáltalán nem természetes.*

– De, ez teljesen természetes. Ha megengedi, csapongok kicsit: az Orbán-kormány egyik legnagyobb bűnének tartom az antiszolidaritást, ami abból is fakad, hogy Orbánék antidemokratikusan kormányoznak. A kettő szoros korrelációt mutat egymással. Lehet, hogy túlozni fogok: az emberséget hiányolom

belőlük, az empátiát, azt, hogy nem képesek beleélni magukat mások helyzetébe. Huszonöt éven keresztül tárgyaltam a minimálbérről, minden szakszervezettel szót tudtam érteni, mégpedig azért, mert elhitték nekem, hogy átérzem a helyzetüket. Annak ellenére, hogy egész életemben jól kerestem. Ettől még a milliányi szegényt, aki ráadásul – a tőke oldaláról mondom – a mi vagyontömegünket is mozgatja, talán érdemes lenne emberszámba venni. Egy hajóban evezünk. Szociális érzékenységről beszéltem, ez a legfontosabb, de nézhetjük szigorúan a kérdés gazdasági oldalát is. Miért lenne érdeke a vállalkozói körnek az, hogy anyagi gondokkal küzdő, egészségileg és mentálisan megrokkant embereket alkalmazzon? Ha én maximális teljesítményt várok el, akkor az az érdekem, hogy a munkavállaló képes legyen ennek megfelelni. Ezért fizetünk munkáltatói és mindenféle egyéb járulékot az államnak. Hiába akarom azt, hogy pörögjön a szolgáltatás, a kereskedelem és a turizmus, nem fog pörögni, ha Magyarországon másfél-két millió ember szinte kenyeret se tud venni. Erős gazdasági érdek fűződik ahhoz, hogy legyen fizetőképesség kereslet.

– *Ahhoz viszont politikai érdek fűződhet, hogy legyen egy viszonylag széles, lenyomott, szegénységben élő, a hatalom által könnyen irányítható réteg, amellyel a lecsúszástól féltő középosztályt is sakkban lehet tartani.*

– A mostani miniszterelnököt soha nem tartottam államférfinak, és pont azért nem, amit az ön kérdése is feszeget. Orbán Viktort úgy helyezem el magamban, mint a Magyar-

ország elnevezésű részvénytársaság elnök-vezérigazgatóját, aki csak a profitra hajt, és a profitot ebben az esetben úgy hívják: hatalom. A miniszterelnök nem államférfi, hanem hatalomtechnikus. Az, amire rákérdezett, ennek a gondolkodásnak a következménye. Orbán Viktort nem rázza meg, hogy pár millió ember rossz körülmények között él. Részvénytársaságot üzemeltet, ő az igazgatóság elnöke, ügyel arra, hogy négyévente megszavazza a közgyűlés, aztán hatalomosztás van. Más nem érdekli. Nem függetlenként, de objektív módon merem ezt mondani. A jövedelmi viszonyaim, a társadalmi státuszom alapján én nem vagyok érintett, de ez nem mentesít az alól, hogy odafigyeljek arra, mi történik másokkal. A 15,6 százalékos infláció év végére föl fog menni 20 százalékra. A KSH hivatalos adatai szerint az élelmiszerárak majdnem 31 százalékkal emelkedtek egy év alatt. Gondolkodik azon a miniszterelnök, hogy azok a nyugdíjasok, akik 120-140 ezret kapnak, mi a búbanat fognak csinálni? Hogy milyen életük van? Ráadásul ez az egész le van öntve egy keresztény-konzervatív mázzal, de ebbe most nem mennék bele.

– *Még a Gyurcsány-kormány idején kezdett elterjedni a „segélyért munkát” elven alapuló úgynevezett monoki modell. Aztán ebből nőtt ki a szociálpolitikusok által sokat bírált – persze, kormányzati körökben magasztalt – fideszes közmunkarendszer. Azokban a térségekben, ahol a közmunkát az elmúlt évtizedben sem sikerült piaci állásokkal kiváltani, mára „se vele, se nélküle” állapot alakult ki. Mit lehet ezzel kezdeni?*

– Akkor most szakmázni fogunk. A közfoglalkoztatás intézménye önmagában nem ördögtől való. Nekem akkor volt vele problémám, amikor a közfoglalkoztatottak száma felment 300-320 ezerre, ami elképesztően sok. Nyilvánvalóan tudnunk kell, hogy a közfoglalkoztatás kényszerhelyzet, a kialakulásának okait hosszan lehet sorolni. A kérdés most az, hogy mit lehet tenni, ha egyszer már kialakult, és nem tudunk piaci munkahelyeket teremteni. Először is: a fiatalokat nem szabad érdekeltté tenni abban, hogy az iskola helyett a közmunkát válasszák. Az Orbán-rendszer legalább már megszüntette a probléma egy részét azzal, hogy 18 éves kor alatt nem lehet részt venni a közfoglalkoztatásban. Felháborító viszont, hogy a tankötelezettséget levítették 16 évre. A mai világban 18 éves korig tartó tankötelezettség is kevés lenne, azon se lepődtem volna meg, ha felemelik 20 évre. Az ellenkezője történt. A mai fiatalok 70 éves korukig fognak dolgozni, áldozunk már rá néhány évet arra, hogy olyan készség, képesség és szakma legyen a kezükben, amivel még 50 évig megtalálják a helyüket az életben. A közmunkások társadalmát szegmentálni kellett volna olyan tekintetben, hogy ki vezethető vissza a munkaerőpiacra, és ki nem.

– *Ki lehet jelenteni, hogy vannak, akik nem vezethetők vissza?*

– Nézze, ha valaki például 58 éves korában rendkívül alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik, és rendkívül rossz szociális körülmények között él, akkor nála annyit lehet elérni, hogy elvisszük valahogyan a nyugdíjkorhatárig. Értékteremtő munkára az illetőt kevésbé lehet

alkalmazni, de ahhoz hozzá kell segíteni, hogy fizessen valamilyen járulékot, ami jogosulttá teszi a nyugdíjra. Azokat viszont, akiknek van bármilyen szakmájuk, minél gyorsabban ki kell menteni a közfoglalkoztatásból, ahogyan azokat a fiatalokat is, akik alkalmasak arra, hogy szakmát tanuljanak.

– *Kimenteni, de hogyan?*

– Óriási viták voltak, sokan veszekedtek velem – most se biztos, hogy meg fognak dicsérni érte –, de állítom, a kormány részéről logikus elgondolás volt, hogy a közmunkások bérét jelentősen alacsonyabban tartotta, mint a minimálbért. A kettőt el kellett szakítani egymástól. Mára a helyzet felszámolta a tömeges közmunka intézményét, a közfoglalkoztatottak száma 100 ezer alatt van. Olyan sokat ezen már nem kell fagyni, ezt a létszámot az országnak el kell bírnia. A lényeg: azokat, akiknek nincs más kijárat, el kell kísérni a nyugdíjig, azokat, akik menthetők, ki kell szedni a rendszerből. A munkaerőpiac pillanatnyilag mindenkit felszív.

– *Pillanatnyilag. Ki tudja, meddig.*

– Azzal számolni kell, hogy elsősorban a nagy energiaigényű szolgáltató szektorban komoly bajok lesznek: cukrász, pék, vendéglátós, panziós, szállodás. A Covid őket egyszer már kifacsarta, meg is rostálta. Nem nagyon látok értékelhető kormányzati programot a megsegítésükre.

– *A Stockholm szindróma – az elnyomóval való azonosulás – mintha tömeges méretekben is működne Magyarországon. A választási adatok alapján a hátrányos helyzetű térsé-*

gekben élők nagy többsége a Fidesz-re szavazott. Lát legalább halvány esélyt arra, hogy az ellenzék hatástalanítsa a kormányzati propagandát, és megváltoztassa ezeknek az embereknek a politikai preferenciáit? Ha nem: az eleve szűkös erőforrásaiból miért fordítana bármennyit is az ellenzék erre a reménytelen vállalkozásra?

– Ha kimegyünk a pályára focizni, akkor nyerni megyünk ki, bárki is az ellenfél. A legfontosabb feladat, hogy szétpukkasszuk azt a buborékot, amelyben a vidéki Magyarország lakosságának jelentős része él. Nem szabad beletörödnünk abba, hogy minden a Fideszé. Az ellenzék nevében nem tudok nyilatkozni, de a DK nemrég hetven vidéki helyszínen tartott különféle műfajú rendezvényeket: pódiumbeszélgetést, fórumot, előadást, családi napot, bográcsozást. A pártvezetés döntése volt, hogy el kell kezdenünk feltápaszkodni a klinikai halál állapotából. Mert azért ne tagadjuk, hogy az április 3-i választás eredménye nagy pofon volt. Nem békeidőszakban vagyunk, a fiatal generáció ilyen válságot még nem látott. Miután a parlamenti munka hatékonysága és színvonala nem felel meg az elvárásoknak, a maradék időnkben – elvégre főállású képviselők vagyunk – menni, menni és menni kell, abban a hitben, hogy ez már 2024-re, az uniós és önkormányzati választásokra, legkésőbb 2026-ra, a következő parlamenti választásra termőre fordul.

Az a dolgom, hogy állandóan elemzéseket olvassak. Akár mosolyoghat is rajtam – egy írott interjúban szerencsére ez nem látszik –, de nem lehet tudni, hogy Magyarországon a mostani helyzet és a magyar társa-

dalom tűrőképessége hogyan alakul. A történelemben voltak már olyan pillanatok, amikor nem bírta tovább a nép. Akkor viszont lennie kell egy ellenzéki erőnek, amely nem kapkodni kezd, hanem legalább nagy vonalakban meg tudja mondani, merre kell venni az irányt. Akkor viszont lennie kell egy ellenzéki erőnek, amely nem kapkodni kezd, hanem legalább nagy vonalakban meg tudja mondani, merre kell venni az irányt.¹

Az Orbán-kormányon tizenkét év után – és ezt közgazdászként mondom, nem politikai aktorként – először látom azt, hogy kapkod. Az, amit a kormány az elmúlt hónapokban a gazdaságban művelt, teljesen ad hoc jellegű, átgondolatlan és végig nem tárgyalt intézkedések sorozata. Megy a bácsi a segédmotoros kerékpárral a benzinkútra tankolni, és elzavarják, mert nincs forgalmi engedélye. A vidéki Magyarország kismotorral jár. Nem tudták ezek a fideszes vidéki gyerekek – mert, ugye, onnan jöttek –, hogy kismotorra nem kell forgalmi engedély?

– Elhibázott intézkedésekből korábban se szenvedett hiányt a kormány.

– A Fidesz sok rossz döntést hozott korábban is, de nem kapkodott. Jobb volt a kormány korrekációs képessége, és jobb volt a híre Európában, jobban jöttek a pénzek. Az Európai Uniótól kapott pénzek 30 százalékát rosszul használták fel, de a 70 szá-

¹ Beszélgetésünk szeptember 8-án készült, a Demokratikus Koalíció szeptember 16-án jelentette be, hogy Dobrev Klára vezetésével árnnyékkormányt alakít. A tagok névsora szeptember 20-án vált nyilvánossá, Dávid Ferenc a gazdasági ügyekminiszteri posztot tölti be a testületben. – A szerk.

zalékát lehet, hogy jól. Akkor gazdasági emelkedés volt, ha hibázott is a kormány, annak nem volt végzetes következménye. Legyünk objektívek, történeke pozitív lépések is, ezek közé tartozott például a pénztárgépek kötelező használatának a bevezetése. Abban, persze, önnek van igaza, hogy már 2017-ben fokozatosan inflációs pályára állították a gazdaságot: akkor bízták el magukat, akkor lazult fel a pénzügyi és költségvetési politika. Tavaly nyáron a Fidesz úgy látta, hogy komoly ellenzéki blokk áll fel vele szemben, ezért aztán Orbán Viktor kinyitotta a kasszát, és szórta a pénzt.

– *Ezermilliárdos nagyságrendű osztogatás folyt a választás előtt.*

– A gazdaság szereplői ezt tudomásul vették, az üzleti szférát a Fidesz maga mellé állította. Egyébként ez a politika természete. Vannak ismerőseim, akik mondogatják is magukról, hogy ők „üzleti jobboldaliak”. Viccesen azt szoktam nekik válaszolni erre, hogy remélem, amikor mi jövünk, akkor majd „üzleti baloldaliak” lesztek.

– *A katázás felszámolása – az, ahogyan lezajlott – jogállami és erkölcsi szempontból védhetetlen. Gazdaságilag azonban racionális lépésnek nevezhető?*

– Állatorvosi ló. Kezdem azzal, hogy meg kellett volna várni az adóév lezárását. A másik: a kormány kitakarította a katás rendszerből a nyugdíjasokat – mert, ugye, nincs mellékfoglalkozású kata –, és kitakarított 30 ezer pedagógust is. Soha nem tudtam volna, ha az ágazati szakszervezet nem mondja, hogy 30 ezer pedagógus katázik. Táboroztat-

tak, szakköröket tartottak, mindent csináltak. Valótlanúság azt mondani, hogy nem fizettek tb-t. Ez nem igaz. Tanárként befizették a tb-jüket, aztán kizsákmányolták magukat, mert az államtól alacsony bért kapnak, és elmentek katásként táboroztatni a nyáron. Még ott is befizettek több 10 ezer forintot. Ha már egyszer a 6 milliós katát felemelték 12 millióra, és tervbe volt véve a 18 millió is, akkor miért nem emelték hozzá a befizetendő összeget? A vállalkozói kör elfogadta volna, ha 100 vagy 125 ezer, akár 150 ezer forintra megemelik az adót.

Ha ellátási problémát nem is fog okozni a katázás megszüntetése, abban biztos lehet, ha egy faluban volt eddig egy nyugdíjas katás vilánszerelő, akit az egész falu ismer, az illető ugyanúgy elvállal majd munkákat, csak már számla nélkül. Ehhez nem kell egyetem. Azt gondolják, hogy főállású vállalkozóként fog bejelentkezni, könyvelőt tart, és minden hónapban adóbevallást készít? Most itt lett volna az alkalom, hogy január elsejétől kicsit átpofozzák és megtisztítják a rendszert. A tiltott munkaviszonyt könnyen meg tudták volna nézni. Főleg multiknál fordult elő, hogy elbocsátások után katásként visszafoglalkoztattak embereket: ez két perc alatt kimutatható. Fontos lett volna megtartani a nagyon egyszerű adminisztrációt, amit hat elemivel is mindenki meg tud csinálni. Pont ezt vették el, hozzáértés nélkül.

Ugyanezt gondolom az úgynevezett extraprofit különadójáról. A kormány kijelölt egy bizonyos üzleti kört, egy másikat – a sajátjait – békén hagyta. Az elnevezésen nem akarok lovagolni, csak megjegyzem,

hogy nem profitot adóztatnak, hanem árbevételt. Kiállt a nyilvánosság elé a banki gyakorlattal valóban rendelkező, de vállalkozói tapasztalattal egyáltalán nem rendelkező gazdaságfejlesztési miniszter, Nagy Márton, és közölte, hogy a küladókat nem lehet átterhelni a lakosságra. Tényleg nem? Aki ebben az országban él, az tudja, hogy bármit tovább lehet terhelni. Nem is elvárható egy piaccgazdaságban, hogy ne terheljék tovább. A korábbi Fidesz-kormányzás idején ilyen súlyú mellélövések azért nem voltak, és még rosszul is kommunikálják. Nagyon sokan a fejére olvasták a kormánynak, hogy értelmezhetetlen, amit művel. Megdőlt az Orbán-mítosz, az, hogy a miniszterelnök tévedhetetlen. Lehet, hogy lassan ez a köztudatba is átmegy. Az ellenzéknek dolga is egyébként, hogy átmenjen: emberek, szembesüljtek velem, hogy becsapnak!

– *Az ellenzék fényévnyi távolságra volt attól, hogy megnyerje a választást, de játsszunk el a gondolattal: megtartották volna a tizenharmadik havi nyugdíjat?*

– Egyértelmű, hogy igen. Az intézményt biztosan megtartottuk volna. Az, hogy ebben a konstrukcióban tartottuk volna-e meg, már nem annyira biztos. Azon például lehet vitatkozni, kimondjuk-e, hogy 500 ezer forint fölött nem adok tizenharmadik havi nyugdíjat, az így megmaradt pénzt inkább odaadom azoknak, akik rászorulnak. Van más megoldás is. Nézzük meg, hogy mennyi az átlagnyugdíj – 175 ezer forint –, és mondjuk azt, hogy mindenki kap 200 ezret. Akkor az is boldog lesz, akinek 80 ezer a nyug-

díja, hisz ennek a két és félszeresét megkapja, de a többiek se járnak rosszul. Legfeljebb azok, akiknek nagyon sok a nyugdíja, de őket meg nem igazán érdekli. Szóval, több lehetőség is van, nem köteleztük el magunkat egyik mellett sem. Sokkal jobban is meg lehetett volna csinálni annál, ahogyan a kormány tette. Azt is rendkívül egyszerűen meg lehetne oldani, hogy ne alakuljanak ki nagy különbségek a nyugdíjak között. A Fidesz azzal dicsekszik, hogy visszaépítette a tizenharmadik havi nyugdíjat. Miért nem 2015-ben építették vissza, amikor a gazdaságnak jól ment? Miért most jutott eszükbe? Nem csak a lóláb lóg ki, hanem az egész ménés. Ez megint csak és kizárólag arról szól, hogy próbálnak megvenni egy társadalmi réteget.

– *Akadnak olyan kormányzati intézkedések, amelyeket nem szakmai, hanem politikai megfontolásból tartana meg?*

– Példaként mondhatom az Orbán-kormány egyik – fogalmazzunk úgy – vitatható intézményét, a Nő 40 programot, amely nyugdíjszakmai szempontból szinte kezelhetetlen. Vannak, akik 40 év munkaviszony után akár 58 évesen is elmehetnek nyugdíjba, mások csak 65 éves, vagy majd, ha emelkedik a korhatár, csak 70 éves korukban. Ez szétfeszíti a rendszert, de nekem is tudomásul kell vennem, hogy az intézkedést nem lehet visszavonni. Kétszázötvenezer nő szerzett jogként tekint erre a lehetőségre, márpedig szerzett jogot elvenni nem lehet. Sokan régóta számolgatják, hogy hány napjuk van még hátra, a kampányban tőlem is kérdezték, hogy megmarad-e a

speciális karkedvezmény. Megnézte valaki, hogy az 58 évesen nyugdíjba ment nők nagymamaként valóban a családjukkal, az unokákkal foglalkoznak-e? A kormány ugyanis ezzel a mesével jött. A jelentős részük szerintem visszament dolgozni. A Fidesz ebbe is belekormányozta az országot, ahelyett, hogy kidolgozott volna egy rugalmas nyugdíjrendszert, amely alkalmazkodik a különböző élethelyzetekhez.

– *Forró téma: rezszi. Egyértelmű, hogy a kormány minden korábbi ígéretét megszegve hajtotta végre a rezsziemelést. Csak hogy ellenzéki oldalról is lehetett hallani, hogy a rezsicsökkentés ebben a formájában fenntartathatlan. Ne részletezzük most, hogy a mára kialakult helyzet mennyiben az ukrajnai háború és mennyiben a kormány gazdaságpolitikájának a következménye. Az ellenzéknek lenne más lehetősége, mint a rezsziemelés?*

– Nem szeretném ilyen könnyen elengedni azt a kérdést, hogy mi vezetett a mostani helyzethez. Foglalkozunk újra: laza költségvetési politika, laza pénzügyi politika, a magyar gazdaság inflációs pályára állítása, a magyar forint tudatos leértékelése, utána pedig pénzszerzés. Csodálkozunk, hogy itt tartunk? Közben olyan konstrukciók vannak, amelyek nem konformak a piacgazdasággal. Szeretném megkérdezni: mióta van Magyarországon benzinársapka? Még nem volt háború. Mióta van egyes termékekre élelmiszersapka? Még nem volt háború.

A magyar forint árfolyama döntő ebben a kérdésben. Mindent importálunk, mindent euróban vagy dollárban számolnak. A cseh korona egy-két százalékos változott 2010

óta, a lengyel zloty 10 százalékos romlott, a magyar forint pedig több mint 50 százalékos. Mit lehet csinálni? Először is keresnünk kell egy másik jegybankelnököt Matolcsy György helyett. A Magyar Nemzeti Bank kormányzója teljesen alkalmatlan volt a helyzet kezelésére. Az ő banki uralkodása önmagában minősíti a magyar pénzügyi politikát. Persze, a háború kitörése sokat ártott a gazdaságnak, nem is vitás, de idáig nem lett volna szabad eljutnunk. A csökkentett rezsziárak évekig fölülte voltak a piaci árak. Azt a pénzt, amit akkor megtakarítottak, félre kellett volna tenni szűkösebb időkre, és most oda lehetne adni ellentételezésre. Azt a pénzt, amit kiszórtak a választás előtt, szintén félre lehetett volna tenni. Nem kellene elutasítani a globális minimumadót, ami 300 milliárdot hozna a konyhára. Nem kellett volna kikezdeni a katásokkal, a csókosokból álló nagyvállalkozói kört pedig jobban bevonhatnák a közteherviselésbe, és akkor rögtön kezelhetőbb lenne a válság. A hibás gazdaságpolitika a rezsipolitikában is megjelenik, hiányzik belőle a rászorultsági elv. Az Orbán-kormány zászlajára tűzte, hogy megvéd minket. Rendben, de akkor lehetőleg azokat védje meg, akiket valóban meg kell védeni.

– *Iskolák és közintézmények működését is veszélyeztetik a rezsziárak.*

– Visszakérdezhetnék cinikusan...

– *Stadionok?*

– Hát, persze. Ne vicceljünk! Ki a bánat építette nyakra-főre a vidéki sportcsarnokokat? Azt olvasom, hogy először ezek fognak bezárni.

– *Múzeumokat, színházakat, különféle kulturális intézményeket fenyeget a bezárás.*

– Ha arról beszéltünk nemrég, hogy Orbánnak nem fontos az oktatás, akkor miért lenne neki fontos a könyvtár? Szemmel láthatóan nem törődik azzal, hogy a következő generáció milyen képzett lesz, milyen körülmények között tanul. A kormány látványberuházások sorába ment bele, amelyek nem jelentenek hozzáadott értéket. Annyi hasznuk volt, hogy akkor megpörgették a GDP-t. Zárójelben jegyzem meg, hogy ez a másik nagy csibészség: a GDP soha nem valós Magyarországon. Én az a típusú ember vagyok, aki úgy tervezi a költségvetést, hogy megnézi, mennyi bevétel várható, és ehhez szabja a kiadásokat. Egy átlagos parasztasszony logikájával gondolkodom. Magyarországon úgy kell szociálisan igazságosabb világot teremteni, hogy közben ne dőljön be a gazdaság és ne álljon feje a költségvetés. Olyasmibe nem megyünk be, amiről előre tudjuk, hogy nem működik. Csak bolond háziasszonynak üres a kamrája. Az nem megy, hogy megígérünk fűt-fát, amit nem lehet teljesíteni. Az Orbán-kormány ezt megtette. Szja-visszafizetés a gyermekeseknek? Miért nem azt hirdetik meg, hogy egyáltalán nem kell adót fizetni? Ki látott már ilyet?

– *A kérdés ettől még továbbra is áll: mekkora a mozgástér, ha üres a kassza?*

– Alapkérdés: amit tizenkét év alatt elrontottak, azt nekünk kellene egyik pillanatról a másikra meg-

oldani? Amíg a Fidesz van kormányon, addig próbálja meg a Fidesz eltakarítani a piszkot, amit hosszú időn keresztül összehordott. Pedig olyan szerencsés időszak még nem volt a rendszerváltás utáni Magyarországon, amilyen Orbánnak jutott egészen a Covid-járványig. Egyre csak dőlt a pénz.

Nekünk kellene egyik pillanatról a másikra felépítenünk mindazt, amit a kormány tizenkét év során lerombolt? Természetesen: ha lehetőséghez jutunk, próbáljuk majd megjavítani, amit a Fidesz elrontott, és higgye el, vannak is rá gondolataink, hogyan kell. Vannak szakmai és politikai válaszaink. Abban a pillanatban európai hangra kell váltani, ez igenis nagyon fontos. Nehogy elfelejtsem az eurózónához való csatlakozást. A világ szégyene, hogy Magyarország nincs az eurózónában. Láthatjuk, hogy a Fidesz még a forintot sem tudta megvédeni. Nem azt állítjuk, hogy holnapután jön az euró, erről szó sincs, de egy céldátumot mindenképpen meg kellene jelölni. Szociálisan érzékeny, nagy empátiával kidolgozott és széles társadalmi körrel megvitatott programmal létrehozható egy korszerű piacgazdaság, ahol a gazdaság nem öncélú, olyan rendszerek működnek, amelyek a jólét szolgálatában állnak. Ehhez szociálliberális dominanciájú kormányt tudok elképzelni, amelynek ezek az értékek fontosak. Az Orbán-kormány megtanította az országot arra – vagy megtanulta, vagy nem –, hogy szociális érzékenység nélkül kár belekezdeni a kormányzásba.